

4) Міл Дж. С. Про свободу // Міл Дж. С. Про свободу. Роздуми про представницьке врядування. Про поневолення жінок / Дж. С. Міл. – К.: Основи, 2001. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/mill/mill.htm>

5) Фихте И. Г. Основа естественного права по принципу наукоучения: / Иоганн Готлиб Фихте; пер. с нем. А. К. Судаков. – М.: Канон + РООИ Реабилитация, 2014. – 392 с.

Історико-філософські рецепції у творчості Гілберта Кіта Честертона

Ян Бородій

Національний Університет «Києво-Могилянська академія» (Київ)

Гілберт Кіт Честертон (1874-1936) – видатний неоапологет католицизму, який творив на межі дев'ятнадцятого і двадцятого століть. У його творчому доборку можна зауважити як чисту апологетику, так і художню літературу, а найбільшу дослідницьку цінність містять праці «Єретики», «Вічна людина» та «Ортодоксія». Оскільки Г. Честертон був католиком, він насамперед, зазнав впливу Т. Аквіната, Франциска та Д.Г. Ньюмана. Проте в якості палкого полеміста він також переосмислював роботи Ф. Ніцше, Е. Гуссерля та інших.

Перший літературний «трактат» Г. Честертон називався «Єретики», у ньому автор піддає критичному аналізу філософсько-світоглядні погляди письменників того часу: Б. Шоу, Г. Уеллса, Р. Кіплінга, Р.Л. Стівенсона та інших. Стиль Г. Честертон проявляється в тому, що він постійно зачіпає філософські проблеми й часто робить це з використанням риторичних прийомів – метафор, парадоксів, оксюморонів тощо. У самому мисленні Г. Честертон закладена парадоксальність, але ці парадокси не можна порівнювати з парадоксами, наприклад, Оскара Уайльда, тому що в останнього парадокс панує над істиною, а у Г. Честертон істина «стає на голову, щоби її помітили». Щодо впливу, то в цій збірці сама конструкція передбачає й полеміку, і

запозичення. Як зазначав Г. Честертон, «мені не потрібен містер Бернард Шоу в якості найбільш блискучої й найбільш чесної людини; він потрібен мені у якості єретика, тобто в якості людини, чия філософія є дуже ґрунтовною, вельми логічною й цілковито невірною» [Честертон 2004, с. 420].

Лейтмотивом його філософії є «захист буття» як великого блага, він поєднується з викликом морально некомпетентному (з погляду автора) сучасному світу. Мета цієї проповіді – сприяти осяянню, яке й повертає людину до істинного життя, тобто дитячої радості (їй у Г. Честертоні протиставлені зневіра й самовдоволення, але не страждання). Для цього автор використовує парадокс, ексцентрику, незвичайні ракурси, адже вони очищують кожен об'єкт від нашарування звичних мнимостей. В етичному стосунку апологія гри, доброї легкості, жартів, навіть блазнювання і клоунади служить протиотрутою від «поганої» серйозності (по суті – гордині), яка відділяє людину від інших людей і поневолює її уявними цінностями. Впорядкованість життя, абсолютна цінність особистості й неприйняття механічного існування у Г. Честертоні дані в єдності й ніби взаємокоректують себе. В останньому пункті він багато в чому передбачає й повторює екзистенціалістів (особливо Мартина Гайдегера й частково Карла Ясперса), яких Г. Честертон, однак, не знав. Опору проти механіцизму сучасного життя філософ шукав не в еліті, а у «звичайній людині» (common man), найчастіше – селянині. Християнський лейтмотив зближує Г. Честертоні з Федором Достоєвським. Однак у 20-х рр. надії Г. Честертоні на «нове середньовіччя» й на соціальне оновлення, пов'язане з вільним селянством, тьмяніють. Це яскраво ілюструє роман «Повернення Дон Кіхота».

Що стосується суто філософських коренів честертонівської філософії, то за своїм розумінням людини і світу в ній можна знайти відгомони феноменології Е. Гуссерля. Г. Честертон використовує парадокси, ексцентричність як прийом, незвичайний ракурс людського погляду – усе це очищає будь-який окремо взятий предмет розгляду від нашарування звичних умовностей, тому цей жест можна порівняти з феноменологічною редукцією Едмонда Гуссерля. Г. Честертон стверджував: «щоби стати неупередженим у здоровому, єдиному вірному сенсі слова, потрібно побачити все заново. Ми бачимо чесно, коли бачимо

вперше» [Честертон 2004, с. 109].

Література:

- 1) Гуссерль Э. Феноменология. Стаття в Британской энциклопедии / Пер. В. И. Молчанова // Логос. – 1991. – № 1. – С. 12-21.
- 2) Честертон Г. К. В защиту «дешевого чтива» / Г. К. Честертон // Честертон Г. К. Писатель в газете. – М.: Прогресс, 1984. – С. 35-39.
- 3) Честертон Г. К. Вечный человек / Гилберт Кийт Честертон. – М.: Изд-во Эксмо, СПб.: Мидгард, 2004. – 704 с.
- 4) Честертон Г. К. Стивенсон / Г. К. Честертон // Честертон Г. К. Писатель в газете. – М.: Прогресс, 1984. – 390с.
- 5) Честертон Г. К. Автобиография. Избранные произведения: [в 3-х т.; т. 2.] / Г. К. Честертон; [пер. с англ. Н. А. Трауберг]. – 1992. – 350с.

Утешает ли философия?

Наталья Бородина, к. ф. н.

Одеський національний політехнічний університет (Одеса)

В истории философии мы можем встретить множество самых различных ответов на вопрос, зачем человеку заниматься философией и большинство из них в той или иной форме было связано с утешением.

Боэций предполагал, что утешение философией состоит в том, что она помогает разгадать причину огорчений и постараться их избегать [Боэций 1990]. Но не всегда утешение философией предполагало освобождение от реальных огорчений – многие философы в той иной форме апеллировали к парадигме стоиков: философия дает умение с улыбкой встретить все, что бы ни преподносила тебе жизнь. Долгое время была популярна также идея философствования как умения «посмотреть со звезды» на тяготы окружающего мира.

Утешаться философией можно было также по более сложной